

SUMMARY

Zinchenko Andriy, Zinchenko Svitlana. Modern Production Managers' Professional Training: Joint Interaction of Education Institutions and Employers.

The article is devoted to the latest approaches of building a modern system of modern production managers' professional training. The article examines the issues of cooperation between the Nikopol faculty, the Nikopol Professional College of the Ukrainian State University of Science and technology with enterprises-employers of the Nikopol district (Nikopol, Pokrov, Marganets), problems with professional training of education applicants. The authors of the article analyze the problems of modern production managers' (masters') training based on a joint interaction of education institutions and employers, increasing the role of production personnel, and expanding their functional responsibilities; they define the concept of social partnership. The interdependence of the quality of professional pre-higher and higher education institutions graduates' training and strengthening joint activities with basic enterprises is considered. The main attention is paid to the need to ensure the integration of educational and production processes. The means of joint activity with employers for professional training of modern production managers are proposed: organization of production, forms and methods of working with personnel (pedagogical, adaptation, formation of a working staff, differential work with personnel). The main place in the modern production manager's activity, which is occupied by the formation of a team, its mobilization for the development of new production tasks, formulated priority tasks for training managers (masters) of modern production: the presence of mentors – experienced managers, qualified personnel who are capable of improving and working in a team, a perfect Personnel Management System in order to improve their skills, effective motivations for employees for professional growth and so on. The article uses a set of interrelated methods to solve the tasks set: theoretical – analysis of pedagogical literature, regulatory and instructional documentation of enterprises in order to determine the real state of professional training of managers of modern production and empirical – questionnaires, testing, observation, interviewing, conversation. The authors have prepared a modern professional development program for managers of modern production in the mining and metallurgical complex of the Nikopol district.

Key words: professional education, higher education, joint interaction (social partnership), manager of modern production, employer.

УДК 796.034.2.035:373.5.091

Валерій Кисельов

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-1285-4164

Діана Бермудес

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-8020-4721

DOI 10.24139/2312-5993/2022.01/220-229

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВПРОВАДЖЕННЯ СПОРТИВНО-МАСОВОЇ ТА ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена аналізу впровадження форм і методів як спортивно-масової, так і фізкультурно-оздоровчої роботи закладів загальної середньої освіти. У даній статті розкриваються загальні поняття спортивно-масової і

фізкультурно-оздоровчої роботи та їх значення в підготовці майбутніх фахівців фізичної культури та спорту до фахової діяльності в сучасних реаліях роботи Нової української школи. Доведено, що одним із першочергових завдань для закладів вищої освіти є підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, у яких має бути сформувані вміння організації спортивно-масових, фізкультурних та оздоровчих заходів, керування гуртками рекреаційно-оздоровчого характеру, ведення спортивних секцій та планування позакласної роботи.

Ключові слова: *школярі, здоров'я, фізичне виховання, спортивно-масова робота, фізкультурно-оздоровча робота, заклад загальної середньої освіти.*

Постановка проблеми. Сучасний стан спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи недостатньо задовольняє потребу в руховій активності школярів. Нині постало питання щодо пошуку нових форм і методів, а також напрямів організації та управління спортивно-масовою й фізкультурно-оздоровчою діяльністю зі школярами, які можуть вирішувати комплекс важливих завдань, що відповідають сучасним вимогам і постають задачею перед системою закладів вищої освіти і фізкультурно-спортивним рухом України.

Розроблена система організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи в дошкільних закладах, закладах загальної середньої освіти, професійно-технічних та позашкільних закладах освіти була покликана покращити існуючий стан фізичної культури, однак не викликала стрімкої позитивної динаміки, тому в Указі Президента України «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013) акцентується увага на відсутності цілісної системи виховання, фізичного, морального та духовного розвитку і соціалізації дітей та молоді (Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», 2013).

Мета роботи – охарактеризувати сучасний стан упровадження форм і методів спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи в закладах загальної середньої освіти.

Завдання роботи – проаналізувати зміст, методи та особливості управління і організації спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи в закладах загальної середньої освіти.

Методи дослідження: аналіз законодавчих та нормативно-правових документів, наукових розвідок різних авторів та інформаційних джерел із проблеми дослідження.

Результати дослідження та їх обговорення. Фізкультурно-оздоровче середовище закладу загальної середньої освіти – цілісна освітня платформа, де створені необхідні умови для збереження і зміцнення фізичного, духовного, психологічного та соціального здоров'я всіх учасників освітнього процесу, виховання фізично

здорової та морально досконалої молоді людини, працездатної, спроможної активно реалізувати себе в дорослому житті в інтересах своєї особистості, сім'ї, держави та суспільства (Рибалко, 2019).

Відповідно до проекту Концепції розвитку освіти до 2025 року, одним із основних завдань модернізації освіти є забезпечення фізичного розвитку дитини, що реалізується через:

– збільшення рухового режиму учнів шкільного віку за рахунок уроків фізичної культури, спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи в позаурочний час;

– удосконалення фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи в закладах освіти (розширення кількості спортивних гуртків, секцій і клубів з обов'язковим кадровим, фінансовим, матеріально-технічним забезпеченням їх діяльності) (Лянной та ін., 2019).

А в Концепції національно-патріотичного виховання України передбачено формування різнобічно гармонійних, національно свідомих, високоосвічених, життєво компетентних громадян, здатних до саморозвитку й самовдосконалення, а основними напрямками визначає виховну роботу з молоддю та модернізації навчально-виховного процесу. Тому пріоритетним напрямом у спортивно-масовій роботі в сучасних умовах є впровадження національних видів спорту. У 2001 році вийшов Указ Президента України «Про розвиток козацтва в Україні», який закликав співвітчизників до активного поширення й розвитку національних видів спорту. У школах стали проводитися спортивні заходи (змагання, свята, конкурси), присвячені козацьким видам спорту і юнацькому гарту. У Законі України від 25 травня 2017 року «Про внесення змін до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» щодо визнання національних видів спорту» доповнено статтю першу таким формулюванням «національні види спорту – види спорту, засновані на національно-культурних традиціях України».

І. Гасюк, зосереджуючи увагу на основних завданнях фізкультурно-оздоровчої діяльності в ЗЗСО, визначає необхідність:

- зміцнення та збереження здоров'я школярів;
- усебічного розвитку фізичних здібностей;
- поглиблення фізкультурних знань, необхідних для використання в повсякденному житті;

- формування свідомої мотивації до систематичних занять фізичною культурою (Гасюк, 2012).

Ряд авторів (М. Лянной, П. Рибалко, В. Ганчева, А. Красілов) визначають, що поняття «спортивно-оздоровча діяльність» та «фізична культура школяра» передбачає не тільки заняття руховими вправами і процедурами загартування, але ще й широке коло понять про правильний режим раціонального харчування, дотримання правил гігієни, вироблення корисних звичок. Можна сказати, що фізична культура школяра – це визначений принцип його ставлення до свого здоров'я, до розвитку і збереження можливостей свого організму (Лянной та ін., 2019).

На думку О. Шамича, фізкультурно-спортивна діяльність включає: засвоєння знань, умінь та навичок із фізичної культури; теоретичну підготовку з певного виду спорту; фізичні вправи, естафети, рухливі ігри, що сприяють фізичному розвитку; участь у масових фізкультурних святах, показових виступах тощо; спеціальні систематичні й тривалі тренування, упродовж яких засвоюються й удосконалюються певні рухові навички та розвиваються необхідні для занять цим видом спорту фізичні якості й вольові риси характеру (Шамич, 2012).

Науковці (Т. Круцевич, О. Леонов, Б. Мінаєв, Б. Шиян та ін.) вказують, що до спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої діяльності належать заняття у спортивних секціях, гуртках, спортивні змагання, спортивні свята, ігри, конкурси, вікторини, естафети. До масової спортивної роботи в літньому таборі відпочинку належать: спортивні ігри загону «Старти надій» (спортивні конкурси, змагання з різних видів спорту, рухливі і спортивні ігри), змагання з багатоборства, турніри з настільного тенісу, бадмінтону, городкам, шахам, шашкам, товариські зустрічі, спартакіади.

Є. Столітенко, досліджуючи позакласну фізкультурно-оздоровчу роботу шкіл, стверджував, що ця діяльність відіграє значну роль у вихованні в учнів позитивного ставлення до занять фізичною культурою. Відповідно до навчальної програми, учитель фізичної культури зобов'язаний проводити у школі таку роботу: готувати комплекси фізкультурних хвилинок і допомагати в їх організації на загальноосвітніх уроках; надавати вчителям та учням методичну допомогу в проведенні інших форм оздоровчої роботи протягом навчального дня; організовувати і проводити фізкультурно-оздоровчі заходи, спортивні змагання та секційні заняття. Важливою складовою роботи вчителя щодо виховання у школярів позитивного ставлення до занять фізичною культурою є залучення їх до участі в масових змаганнях «Шкіряний м'яч», спортивних конкурсах, туристичних

походах та інших заходах. Це дозволяє учням накопичувати необхідні знання, формувати вміння і навички самостійно виконувати фізичні вправи, навчатися слідувати за станом свого здоров'я і фізичним розвитком, виконувати необхідні гігієнічні вимоги, попереджувати шкідливі звички тощо (Столітенко, 2011).

На нашу думку, необхідно зазначити важливість проблеми мотивації та формування пізнавального інтересу до спортивно-масової роботи в позаурочний час. Означеним питанням свого часу приділяли увагу О. Марініна, О. Остапенко та інші науковці. Вони зазначали, що діти молодшого шкільного віку не диференціюють інтерес до видів спорту, однак люблять ігрові види спорту, особливо ігри з м'ячем. Із 5 класу в них з'являється зацікавлення іншими видами спорту, але його треба формувати за певних умов, як-от:

- наявність належної матеріальної бази школи;
- достатня кількість спортивного інвентарю для його масового використання;
- добір цікавого матеріалу про будь-який вид спорту.

У науково-методичній літературі систематизовано погляди на вдосконалення програм з фізичної культури в закладах загальної середньої освіти в навчальний і позанавчальний час (Круцевич, 2008). Її основні положення містили:

– формування у школярів здоров'язбережувальної компетентності і культури рухів;

– самостійність базових і повних загальноосвітніх шкіл у виборі видів спорту залежно від матеріально-технічної бази школи та інтересів учнів;

– можливість зміни виду спорту в новому навчальному році;

– обов'язкова теоретична підготовка, яка забезпечує базові знання з фізичної культури і сприяє їх реалізації під час укладання індивідуальних програм фізкультурно-оздоровчих занять;

– виконання завдань:

а) розширення арсеналу рухових навичок і набуття знань про різні види спорту;

б) формування інтересу до одного з видів спорту для занять у позаурочний час.

Низка дослідників (В. Грубник, В. Єрмолова, О. Кругляк, Т. Круцевич, А. Леськів, Н. Андрощук, С. Механошин, А. Дзюбановський, Л. Сущенко та ін.) сформулювали методичні поради та рекомендації для вчителів фізичної культури щодо розвитку фізичної культури та спорту

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2022, № 1 (115)
учнів різного віку, а також розглянули позаурочні й позакласні форми спортивно-масової роботи зі школярами.

Визначні дослідники з проблем фізичного виховання та спортивно-масової роботи увиразнюють її в позакласній та позашкільній роботі (В. Ареф'єв, О. Леонов, Б. Шиян, та ін.). Наприклад, Б. Шиян досліджував позакласні заняття фізичними вправами (некласифікаційні змагання школярів; фізкультурно-художні свята, спортивно-художні вечори, дні здоров'я) (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Форми спортивно-масової роботи (за Б. Шияном)

Наукові пошуки В. Папушу було зосереджено на заняттях у режимі дня школяра і позакласні заняття фізичними вправами (Папуша, 2004). До перших належать фізкультурні хвилинки на загальноосвітніх уроках та ігри, фізичні вправи на перервах, до других – гуртки фізичної культури; групи загальної фізичної підготовки (ЗФП); спортивні секції; спортивні змагання. Ранкову гігієнічну гімнастику автор відносить до форм самостійних занять учнів.

Під час проведення фізкультурно-спортивних, фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів у ЗЗСО специфікою професійної діяльності вчителя фізичної культури є перехід від традиційних групових форм і методів навчання до особистісно зорієнтованих, індивідуально-творчих, які спрямовані на мотивування учнів на фізичний розвиток і фізичну підготовку, формування в них

знань у галузі фізичної культури, рухових умінь і навичок, здорового способу життя (Васьков, 2010).

З'ясовуючи специфіку спортивно-масової роботи в школі, Б. Максимчук наголошував, що вона нерозривно пов'язана з організацією та проведенням спортивних заходів у позаурочний час. Дослідник закликав педагогів до традиційного проведення перед початком освітнього процесу загальнорозвивальних фізичних вправ на свіжому повітрі, а також позакласних заходів «Олімпійський тиждень», «Олімпійський урок», «Козацькі забави», «Тиждень фізичної культури та спорту» тощо (Максимчук, 2007).

У дослідженнях М. Олейника, присвячених теоретичним і методичним основам управління фізичною культурою і спортом в Україні, акцентується, що управлінські дії спрямовані на досягнення масовості в спорті серед дітей та дорослого населення, масштабність і розмаїтість форм фізичної культури, спонукає до системних занять нею протягом життя (Олейник, 2000).

Л. Базильчук означив причини скрутного становища в системі спортивно-масової роботи: змінилися інтереси дітей; засобами масової інформації активно пропагується безвідповідальне життя (особливо великий вплив мають фільми і телепередачі, що викликають у молоді, у якої ще не сформувалися життєві цінності і стереотипи, нестримне бажання жити гарно й не прикладати до цього ніяких зусиль) (Базильчук, 2015).

Л. Хоронжевський стверджував, що проводити уроки з фізичної культури учителям значно легше, чим організовувати спортивно-масову роботу. Отже, виникає необхідність удосконалення даного виду професійної підготовки. Автор акцентує увагу на причинах такої ситуації: нерегламентованість позакласної діяльності, потреба прояву ініціативи, творчості, необхідність працювати над створенням колективу не у форматі класу та використати добровільність школярів для зміцнення співпраці учителя і учня (Хоронжевський, 2012).

Отже, ураховуючи фізкультурно-оздоровче середовище як цілісну освітню платформу для створення необхідних умов зміцнення фізичного, духовного, психічного та соціального здоров'я учасників освітнього процесу, проблему зменшення їх рухової активності, мотивації та формування пізнавального інтересу учнів, постає питання щодо готовності майбутніх фахівців фізичної культури та спорту до організації спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи в закладах загальної середньої освіти, здатності вдосконалення своїх

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2022, № 1 (115)
професійних компетентностей, освоєння нових знань із організації та управління процесом спортивно-масової й фізкультурно-оздоровчої діяльності з урахуванням сучасних педагогічних технологій.

Висновки. Значущу роль у підвищенні рухової активності школярів у закладах загальної середньої освіти відіграє спортивно-масова та фізкультурно-оздоровча діяльність. Вона спрямована на зміцнення здоров'я і сприяє загальному фізичному розвитку школярів за допомогою спортивних та рухливих ігор, рекреаційних і інноваційних видів оздоровчої рухової активності.

Дослідження свідчать, що спортивно-масова та фізкультурно-спортивна діяльність у закладах ЗЗСО має неабиякий вплив на майже всі психологічні процеси учнів. У спортивних та рухливих іграх розвиваються сенсорні процеси школяра. В умовах ігрової діяльності розвивається гострота зору, слух, вестибулярний апарат та кістково-м'язова система, а також мислення й фантазія. Найпоширенішими формами організації спортивно-масової роботи в ЗЗСО України, на основі опрацьованої науково-методичної літератури, було визначено: спортивні гуртки та секції, змагання, шкільні спортивні свята, туристичні походи, заходи впродовж навчального дня: ранкова гімнастика до початку занять, фізкультурні хвилинки, фізкультурні паузи, рухливі ігри та руханки на перервах.

Виявлено, що нині фахівець у галузі фізичної культури та спорту потребує фундаментальної підготовки для готовності до організації спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи в закладах загальної середньої освіти, оскільки професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури і спорту має забезпечувати сформованість у вчителів умінь організовувати фізкультурні й оздоровчі заходи, керувати гуртками рекреаційно-оздоровчого напрямку, вести спортивні секції та планувати позакласну роботу, у тому числі спортивно-масового характеру. Установлено, що основною метою організації і проведення спортивно-масових заходів є створення сприятливих умов для рекреації школярів, задоволення їхніх потреб в оздоровчих послугах та збільшення рухової активності.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямі – пошук нових шляхів підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту до організації спортивно-масових заходів та фізкультурно-оздоровчої роботи.

ЛІТЕРАТУРА

- Базильчук, О. (2015). Культурологічний підхід у професійній підготовці фахівців фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. *Молодь і ринок*, 11, 119-123 (Bazylchuk, O. (2015). A culturological approach in the training of physical rehabilitation specialists to work on restoring the health of athletes. *Youth and the Market*, 11, 119-123).
- Васьков, Ю. В. (2010). Сучасні педагогічні інновації на уроках фізичної культури в загальноосвітніх навчальних закладах. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, 3, 142-144 (Vaskov, Yu. V. (2010). Modern pedagogical innovations in physical education lessons in secondary schools. *Slobozhansky Scientific and Sports Bulletin*, 3, 142-144).
- Гасюк, І. Л. (2012). Спорт для всіх: державне стимулювання розвитку. [Інвестиції: практика та досвід](#), 12, 113-115 (Hasiuk, I. L. (2012). Sport for all: state stimulation of development. *Investments: Practice and Experience*, 12, 113-115).
- Круцевич, Т. Ю. (2008). *Теорія і методика фізичного виховання, Т. I*. Олімпійська література (Krutsevych, T. Yu. (2008). *Theory and methods of physical education. Vol. I*. Olympic Literature).
- Лянной, М. О., Рибалко, П. Ф., Ганчева, В.С., Красілов, А.Д. (2019). Методика управління фізкультурно-оздоровчою діяльністю в сучасних закладах середньої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 4 (88), 280-289 (Liannoi, M.O., Rybalko, P.F., Hancheva, V.S., Krasilov, A.D. (2019). Methods of managing physical culture and health activities in modern secondary education institutions. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 4 (88), 280-289).
- Максимчук, Б. А. (2007). *Підготовка майбутніх учителів початкових класів до організації спортивно-масової роботи* (автореф. дис. ... канд. пед. наук.: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти»). Вінниця (Maksymchuk, B. A. (2007). *Preparation of future primary school teachers for the organization of sports-mass work* (PhD thesis). Vinnytsia).
- Олейник, Н. А. (2000). *Теоретические и методические основы управления физической культурой и спортом в Украине* (автореф. дис. ... канд. наук по физ. восп. и спорту: спец. 24.00.02 «Физическая культура, физическое воспитание различных групп населения»). Киев (Oleinik, N. A. (2000). *Theoretical and methodological bases of management of physical culture and sports in Ukraine* (PhD thesis). Kiev).
- Папуша, В. Г. (2004). *Фізичне виховання школярів: форми, зміст, організація*. Тернопіль (Papusha, V. H. (2004). *Physical education of schoolchildren: forms, content, organization*. Ternopil).
- Рибалко, П.Ф. (2019). Особливості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до подальшої фахової діяльності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 9, 235-244 (Rybalko, P. F. (2019). Features of professional training of future teachers of physical culture for further professional activity. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 9, 235-244).
- Столітенко, Є. В. (2011). *Фізичне виховання учнів 1–11 класів у процесі занять футболом*. Київ: Аванпост-Прим (Stolitenko, Ye. V. (2011). *Physical education of students of grades 1-11 in the process of playing football*. Kyiv: Avapost-Prim).
- Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» від 25.06.2013 № 344/2013 (Decree of the President of Ukraine "On the National Strategy for the Development of

Education in Ukraine until 2021” of 25.06.2013 № 344/2013). Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

Хоронжевський, Л. Є. (2012). Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями загальноосвітньої школи засобами позашкільної практики. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету “Україна”*, 6, 173-178 (Khoronzhevskiy, L. Ye. (2012). Preparation of future physical education teachers for extracurricular activities with secondary school students through out-of-school practice. *Proceedings of Khmelnytskyi Institute of Social Technologies, University of Ukraine*, 6, 173-178).

Шамич, О. М. (2012). Вплив формальних і неформальних дитячих спортивних об'єднань на формування громадської думки. *Фізичне виховання в сучасній школі*, 2, 37-42 (Shamych, O. M. (2012). The influence of formal and informal children's sports associations on the formation of public opinion. *Physical Education in the Modern School*, 2, 37-42).

SUMMARY

Kyselov Valerii, Bermudes Diana. Analysis of the current state of implementation of sports-mass and physical culture and health work in general secondary education institutions.

Trends of globalization and technologicalization in society have led to a decrease in physical activity in contrast to mental, which requires more inertia of physical movements and focus on brain activity.

Decrease in physical activity, and, consequently, deterioration of physical health of the person and society as a whole is confirmed by statistical estimations according to which, people who regularly go in for sports work by 3-8 % more effectively in contrast to those who lead a passive way of life.

An urgent problem today is strengthening and preservation of health among students of general secondary education institutions, as the results of research confirm the gradual negative dynamics of students' health. The leading role in the formation of students' health is played by their daily physical activity. Today, due to certain quarantine restrictions on the prevention and spread of acute respiratory disease COVID-19, students are forced to distance learning, which leads to a decrease in their daily physical activity. One of the priority tasks for higher education institutions is training of future specialists in physical culture and sports, which should include skills in organizing sports, physical culture and health activities, managing recreational and health clubs, conducting sports sections and planning extracurricular activities.

The article is devoted to the analysis of the introduction of forms and methods of both sports-mass work and physical culture and health in the work of general secondary education institutions. This article reveals the general concepts of mass-sports and physical culture and health work and their importance in the preparation of future specialists in physical culture and sports for professional activities in the modern realities of the New Ukrainian School.

Key words: schoolchildren, health, physical education, sports-mass work, physical culture and health work, general secondary education institution.